

Z ŻYCIA Politechniki Śląskiej

maj '94

Rok akademicki
1993/94

P.4492/93/94
nr 8

W NUMERZE

- Relacja z posiedzenia Senatu
- Z prac JM Rektora
- Uroczysta promocja doktorów
- Stopnie naukowe
- Konferencje i seminaria
- Współpraca z zagranicą
- Zarządzenia i pisma okólne JM Rektora
- XXV-lecie Wydziału Inżynierii Materiałowej, Metalurgii, Transportu i Zarządzania
- Stanowisko Konferencji Rektorów Uczelni Autonomicznych
- Politechnika Śląska w rejestrze FEANI
- Ranking szkół wyższych
- 80-lecie urodzin prof. Z. Zahorskiego
- O rozliczeniach i rozpowszechnianiu publikacji
- XLIII Olimpiada fizyczna
- Z prasy, różne
- Dzień sportu

SENAT

■ 9 maja 1994 r. odbyło się ósme zwyczajne posiedzenie Senatu Politechniki Śląskiej z następującym porządkiem obrad: zaopiniowanie wniosku AGH w sprawie nadania tytułu doktora honoris causa prof. Janowi Manitusowi, zatwierdzenie „Planu rzeczowo-finansowego na rok 1994”, podjęcie uchwały w sprawie zmian w „Regulaminie Studiów”, sprawozdanie z przebiegu zimowej sesji egzaminacyjnej oraz sprawy bieżące i wolne wnioski.

W posiedzeniu uczestniczyło 45. członków Senatu i 5. zaproszonych gości.

■ Opinię o działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej prof.zw.inż. Jana MANITIUSA, kandydata do tytułu doktora honoris causa Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie przedstawił prof.zw.dr hab.inż. Florian KRASUCKI.

Prof. J. Manitus (l. 83) przez ponad 50 lat prowadził twórczą działalność naukową, techniczną i dydaktyczno-wychowawczą w Szwajcarii (1940 - 45) oraz w Polsce (1945 - 52: Politechnika Śląska, Biuro Projektów Maszyn Elektrycznych w Katowicach, BIPROHUT w Zabrze; 1952 - 81: AGH). Jest nadzwyczaj

zasłużonym dla rozwoju i działalności AGH w zakresie dyscyplin naukowych Elektrotechnika i Automatyka, a szczególnie dla rozwoju specjalności Napędy elektryczne i Energoelektronika. Na szczególne wyróżnienie zasługuje Jego działalność aplikacyjna, w przemyśle hutniczym i górniczym. Jest współautorem 6. książek, 19. artykułów i komunikatów naukowych, 50. patentów oraz 45. prac naukowo-badawczych i wdrożeniowych. Wypromował 12. doktorów nauk technicznych, z których 5. uzyskało stopień doktora habilitowanego, a 3. tytuł profesora. Przez dwie kadencje pełnił funkcję Prorektora AGH. W ocenie całokształtu dorobku i wieloletniej działalności prof. J. Manitiusa, jak przedstawiono w opinii, nie można pominąć Jego inspirującej i twórczej roli w pracach wielu rad, komisji i zespołów naukowych i dydaktycznych, doradczych i oceniających w MNSzWiT i Radzie Głównej, PAN, KNiT, Instytutach Naukowych, AGH i w przemyśle. Działalność ta była oceniana bardzo pozytywnie i wielokrotnie wyróżniana nagrodami, tytułami honorowymi i odznaczeniami państwowymi z tytułem Zasłużonego Nauczyciela i Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski włącznie. W zakończeniu swojej opinii prof. F. Krasucki stwierdził: „Uwzględniając przedstawione uzasadnienia zasług dla AGH oraz stosowane w niej kryteria promocyjne, przedkładam Wysokiemu Senatowi Politechniki Śląskiej prośbę o pozytywną ocenę i zaakceptowanie wniosku Rady Wydziału Elektrotechniki, Automatyki i Elektroniki oraz Senatu AGH o nadanie prof.zw. Janowi Manitiusowi godności doktora honoris causa Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie”.

Senat w głosowaniu tajnym zaakceptował wniosek pozytywnie większością głosów (40 „tak”, 1 „nie”).

■ **Plan rzeczowo-finansowy na rok 1994** został wcześniej dostarczony członkom Senatu. W krótkim komentarzu do tego planu JM Rektor prof. W. WINKLER powiedział m.in., że w okresie pełnienia funkcji rektora tak trudnej sytuacji finansowej jeszcze nie było. Jednocześnie zapewnił, iż Władze Uczelni będą dążyć do pozyskania dodatkowych środków z rezerwy MEN, chociaż - jak stwierdził - „chętnych jest wielu, a zasoby niewielkie”.

● Główne tezy, zawierające część opisową i 10 zestawień tabelarycznych planu zreferowała mgr L. PIOTROWSKA. Tegoroczny plan opracowany został nieco inaczej niż

w latach poprzednich, ponieważ dotacja na rok bieżący nie uwzględniła wszystkich skutków regulacji płacowych w 1993 r. Brakująca kwota na tę regulację wyniosła ponad 15 mld zł. W działalności eksploatacyjnej oszacowano stratę finansową w wysokości ok. 13 mld zł, przy znacznych ograniczeniach wydatków. Plan nie zakłada zmniejszenia zatrudnienia, natomiast przewiduje sfinansowanie części wynagrodzeń pracowników z działalności badawczej, co jest wynikiem zbyt niskiego limitu funduszu płac otrzymanego z MEN. Wyraźne przekroczenie występuje także w funduszu pomocy materialnej, które zostało oszacowane na poziomie roku ubiegłego, bez uwzględnienia wzrostu liczby studentów. Plan remontowy również jest bardzo zaniżony w stosunku do potrzeb.

● W opinii Senackiej Komisji ds. Budżetu i Finansów, przedstawionej przez prof. A. Zastawnego, czytamy m.in.: „...Plan został skonstruowany w oparciu o wstępne informacje o wysokości środków przyznanych Uczelni z dotacji budżetowej MEN na działalność dydaktyczną, dotacji na pomoc materialną dla studentów, środków finansowych przyznanych na badania własne, na badania statutowe i na projekty badawcze. Dotacja budżetowa nie pokrywa planowanej regulacji płac w czerwcu br., którą szacuje się na niecałe 14 mld zł. Na wydatki rzeczowe z dotacji budżetowej pozostaje 94% dotacji zeszłorocznej, co w przybliżeniu do poziomu zeszłorocznego daje niedobór około 47 mld zł. Dotacja na pomoc materialną dla studentów, przy planie minimum, daje niedobór przeszło 4,8 mld zł, co z niedoborami z zeszłego roku daje niedobór 9,6 mld zł. Razem daje to niedobór względem poziomu minionego roku przeszło 70 mld zł, gdy liczyć zakres pomocy materialnej dla studentów wg zgłoszonych potrzeb. Przytoczone liczby obrazują powagę sytuacji, a sformułowany plan jest planem minimum, zgodnie z którym:

1. Niezbędne jest pokrycie z funduszy działalności badawczej przynajmniej w wysokości 8 mld zł funduszu płac z pochodnymi. Odpowiada to opłaceniu przez trzy miesiące etatów technicznych na wydziałach z kalkulacją, że w odniesieniu do jednego etatu czyni to około 52 mln zł.
2. Z działalności badawczej, średnio, winno być pokryte 25% kosztów amortyzacji.
3. Przewidywany niedobór środków na koniec roku wyniesie 13 mld zł.

...Komisja ds. Budżetu i Finansów, nie powtarzając wniosków sformułowanych w „Opinii do informacji o sytuacji finansowej Uczelni w roku 1994...”, wnosi następujące propozy-

cje, które aktywizowałyby dyscyplinę finansową:

1. *Jednostkom, które przekroczyły wydatki w zeszłym roku, potrącić ze środków, które przydzielili się w tym roku, 140% przekroczeń. Potrącenia te zwiększyłyby rezerwy Rektora.*
2. *Najpoważniejszym kosztem rzeczowym dla jednostek jest amortyzacja. Będą jednostki, które więcej niż 25% tego kosztu chciałyby pokryć ze środków na badania. Aby można to racjonalnie przeprowadzić, byłoby potrzebne aby jednostki jak najszybciej miały informacje o wszystkich przyznanych środkach. Chodzi nie o same środki ale o informację. Dlatego do wydziałów i jednostek wydziałowych winny dotrzeć w najbliższym czasie informacje o wszystkich przyznanych środkach i kosztach amortyzacji. Jednostki mogłyby następnie przedłożyć plan płynnego w czasie spłacania kosztów amortyzacji. Na podstawie tego planu służby finansowo-ekonomiczne Uczelni mogłyby wprowadzić procedurę automatycznego ściągania rat amortyzacji. Uruchomienie takiej procedury ułatwiłoby pracę kierownikom jednostek i zabezpieczyłoby kontrolę płynności finansowej Uczelni.*
3. *Kierownicy jednostek wydziałowych winni, w miarę możliwości, ograniczyć proceder wykonywania przez pracowników Uczelni, kosztem Uczelni, prac zleconych obcych. Byłoby dobrze, gdyby w tym przedmiocie, udało się wypracować Władzom Uczelni procedury formalne ograniczające ten proceder".*

● W swoim wystąpieniu Prorektor prof. Wł. SIKORA stwierdził m.in., że Uczelnia znalazła się w takiej sytuacji, iż wszyscy musimy wziąć odpowiedzialność za jej utrzymanie i sprawne funkcjonowanie. Fundusze na działalność statutową i badania własne (zwiększone o 30% w stosunku do roku ubiegłego) muszą być włączone do budżetu, muszą zasilić fundusz płac. Władze Uczelni zaproponowały, aby część etatów technicznych utrzymywać, począwszy od 1.06.br., z funduszy na działalność statutową; ponadto - zgodnie z propozycją Dziekanów - przez 3 miesiące wszyscy pracownicy inżynieryjno-techniczni otrzymywać będą pensje z działalności statutowej lub badań własnych. Zmniejszeniu uległy (o 2 mld zł) nakłady na działalność wydawniczą, co oznacza, że z działalności dydaktycznej finansowane będą jedynie skrypty

i podręczniki, a pozostałe wydawnictwa - z funduszy przeznaczonych na badania statutowe i badania własne. Obniżona została również dotacja dla Biblioteki Głównej (także o 2 mld zł), co oznacza, że zakup książek i czasopism dla wydziałów musi być realizowany z funduszy pozadydaktycznych.

Przychody z tytułu projektów badawczych zostały zmniejszone o 50 i jest to niepokojące zjawisko, bowiem budżet KBN został zwiększony. Ponadto - stwierdził Prorektor - nie można obniżyć narzutu na prace badawcze wykonywane na zlecenie przemysłu, można jedynie obniżyć honoraria własne i to będzie „nasz wkład w pomniejszenie biedy, którą musimy sami zwalczać”.

● W dyskusji (prof. W. CHOLEWA, prof. W. WINKLER, mgr L. PIOTROWSKA, prof. Wł. SIKORA, p. M. PAC-POMARNACKA, prof. J. ZABŁOCKI, prof. J. SUWIŃSKI, mgr W. WYDRYCHIEWICZ, prof. T. GLINKA, prof. J. BENDKOWSKI, prof. F. KRASUCKI, dr W. PILLICH, prof. B. POCHOPIEŃ, prof. A. KLIMPEL, dr A. SOBAŃSKI, prof. A. ZASTAWNY, mgr I. PŁONKA) skoncentrowano się na poszukiwaniu rezerw finansowych i analizie przyczyn zaistniałego stanu. A oto ważniejsze wnioski i uwagi zgłoszone podczas dyskusji:

- Opracowany plan rzeczowo-finansowy na 1994 rok jest bardzo wnikliwy i w stopniu maksymalnym wykorzystuje wszystkie możliwości.
- Z analizy środków finansowych przeznaczonych na utrzymanie Uczelni wynika absurdalny wniosek, że poprawę bilansu można osiągnąć przez zmniejszenie liczby studentów.
- Z kwoty 31,5 mld zł przeznaczonej na działalność dydaktyczną wydziałów, 60% pochłaniają koszty amortyzacji. Sugerowano rozważenie możliwości zmiany rozliczenia kosztów amortyzacji.
- Przyjęcie założenia, że zmniejszenie narzutu na prace zlecone nie doprowadzi do zwiększenia wpływu środków dla Uczelni, jest „rozwiązaniem zbyt ryzykownym”.
- Polityka władz państwowych wobec uczelni wyższych jest dyskryminująca; z roku na rok obniżana jest dotacja budżetowa.
- Dolna stawka pensji profesora (4.300 tys zł) jest obrazą całego środowiska naukowego w Polsce.
- Przetrzymanywanie pieniędzy na lokatach bankowych (stanowią one jedno z wielu źródeł dochodu) i uruchomienie ich w IV

kwartale jest zyskiem Uczelni, ale z punktu widzenia wydziałów rozwiązanie takie może prowadzić do przekroczeń limitów.

- Wnioskowano, aby Władze Uczelni przedstawiły w odpowiednim czasie konsekwencje przekroczenia budżetu oraz wysokość deficytu po zakończeniu roku budżetowego.
- Sugerowano wprowadzenie odpowiednich form nagradzania pracowników za gospodarność i oszczędności.
- Ograniczenia finansowe dotyczą również pomocy materialnej dla studentów. Samorząd Studencki powinien włączyć się w proces zmian zasad przyznawania stypendium socjalnego oraz stypendium za dobre wyniki w nauce.
- Analiza struktury zatrudnienia wykazuje, że po raz pierwszy w historii Uczelni liczba pracowników zaangażowanych w proces dydaktyczny przekroczyła liczbę pracowników nie będących nauczycielami akademickimi. Jednocześnie analiza obciążenia dydaktycznego wskazuje na potrzebę zmniejszenia zatrudnienia w grupie pracowników inżynieryjno-technicznych (w grupie tej są również pracownicy nie zaangażowani w proces dydaktyczny).
- Sprawa oszczędności wiąże się z etyką zawodu nauczyciela akademickiego. Są prace badawcze, które mogłyby być realizowane w Uczelni, a tymczasem są wykonywane prywatnie przez pracowników poza Uczelnią, choć oficjalnie różnego rodzaju spółki zostały zlikwidowane.
- Jednym z podstawowych źródeł oszczędności finansowych w Uczelni jest ograniczenie zakupu aparatury i w tym względzie zasadniczą rolę powinny odegrać wydziały oraz instytuty i katedry. Źródłem oszczędności jest również zaniechanie zlecania prostych prac na zewnątrz (drobne prace remontowe), które mogą być wykonywane przez pracowników inżynieryjno-technicznych.

Po dyskusji Senat zatwierdził jednomyślnie Plan rzeczowo-finansowy Uczelni na rok 1994".

■ W kolejnym punkcie rozpatrzono, zaproponowane przez Prorektora ds. Dydaktyki prof. B. POCHOPIENIA, **zmiany w Regulaminie Studiów**.

Po dyskusji (dr A. SKRZYWAN-KOSEK, dr R. KLISZCZEWICZ, dr W. PILLICH, prof. B. DRZEŻŁA, prof. F. KRASUCKI, prof. L.

DOBRZAŃSKI, dr A. SOBAŃSKI, prof. A. ZASTAWNY, prof. W. CHOLEWA, mgr I. PŁONKA, dr A. SKOĆ, prof. J. SUWIŃSKI, prof. J. BENDKOWSKI) Senat zatwierdził propozycje zmian większością głosów (przy 1. głosie sprzeciwu i 6. głosach wstrzymujących się).

Do najistotniejszych zmian wprowadzonych do Regulaminu Studiów z 1992 roku należą:

- Obecność studenta na wykładach może być kontrolowana (poprzednio nie było takiej możliwości)
- Zaliczenie semestru zimowego powinno nastąpić do dnia 28 lutego (poprzednio do 31 marca).
- Przy egzaminach i zaliczeniach należy stosować zapis oceny w postaci „celująca”, „bardzo dobra”, itp. (było „celująco”, „bardzo dobry”, itp.).
- Ocena średnia jest średnia arytmetyczną obliczoną na podstawie średniej arytmetycznej ocen z egzaminów i średniej arytmetycznej ocen z zaliczeń (było... średnią arytmetyczną ocen egzaminów i zaliczeń).
- Wprowadzono dodatkowo nagrodę Dziekana (oprócz nagrody Rektora i nagród ufundowanych przez instytucje, towarzystwa naukowe, organizacje społeczne itp.) dla wyróżniających się studentów i absolwentów.
- Student zobowiązany jest złożyć pracę dyplomową nie później niż do dnia 10 marca na studiach kończących się w semestrze zimowym i do dnia 10 września na studiach kończących się w semestrze letnim (było do 10 września).

■ Następnie wysłuchano **sprawozdania z przebiegu zimowej sesji egzaminacyjnej**, które przedstawił również Prorektor B. POCHOPIEŃ.

A oto ważniejsze dane z przedstawionego sprawozdania.

- Skreśleni po I semestrze:
 - studia dzienne - 32,1% (1993 r. - 35,8%)
 - studia wieczorowe - 40,0% (49,5%)
 - studia zaoczne nauczycielskie - 36,7% (47,7%).
- Kierunki studiów o największej liczbie skreśleń po I semestrze studiów dziennych:
 - Elektrotechnika (inż.) - 59,2%
 - Technologia Chemiczna - 53,2%
 - Elektrotechnika (mgr) - 50,6%
 - Metalurgia - 50,0%

● Kierunki studiów o najmniejszej liczbie skreśleń po I semestrze studiów dziennych:

- Architektura i Urbanistyka - 5,3%
- Informatyka - 5,4%
- Elektronika i Telekomunikacja - 9,2%
- Zarządzanie i Marketing - 9,9%.

● Na studiach wieczorowych najwięcej osób skreślono po I semestrze na kierunku Mechanika i Budowa Maszyn (64,2%), najmniej - na kierunku Inżynieria Środowiska (19,2%).

● Skreśleni na wyższych latach studiów (II-V):

- studia dzienne - 1,7% (1993 r. - 1,9%)
- studia wieczorowe - 8,0% (2,2%)
- studia zaoczne - 5,4% (8,2%)

Niepokojącym zjawiskiem, na które zwrócił uwagę Prorektor, jest stosunkowo duża liczba wpisów warunkowych na semestr letni na niektórych kierunkach studiów.

■ W sprawach bieżących i wolnych wnioskach wypowiadali się kolejno:

● JM Rektor prof. W. WINKLER poinformował o decyzji Komisji ds. Rejestru Europejskiej Federacji Narodowych Stowarzyszeń Inżynierskich dotyczącej akredytacji polskich uczelni technicznych i kierunków studiów inżynierskich (piszemy na ten temat obszernie w niniejszym numerze).

● Prorektor ds. Nauki prof. Wł. SIKORA złożył relację ze spotkania Rektorów w MEN, które odbyło się 13 kwietnia br. (informację z tego spotkania zamieściliśmy w kwietniowym numerze Z ŻYCIA...). Prorektor poinformował również o podwyższeniu płac (od 1.06br.), wynikach spotkania w KBN i rankingu uczelni technicznych przeprowadzonych przez tygodnik WPROST, o którym piszemy w innym miejscu.

● Prorektor ds. Organizacji i Rozwoju prof. A. KLIMPEL poinformował o terminie spotkania z kandydatami na radnych z Politechniki Śląskiej.

● Dyrektor Ośrodka Sportu mgr Cz. GARN-CARZ zaprosił na „Dzień Sportu”, podając program imprez (obszerną relację z „Dnia Sportu” zamieszczamy pod koniec numeru).

● Prof. A. ZIĘBIK poruszył sprawę kosztów uzyskania dochodów z grantów w aspekcie rozliczeń podatkowych. Wyjaśnienia na ten

temat złożyli Prorektor Wł. Sikora i Dyrektor W. Wydrychiewicz.

● Prof. A. ZASTAWNY apelował do Dziekanów o przeniesienie ćwiczeń laboratoryjnych z fizyki z I semestru (zgodnie z sugestią Prorektora ds. Dydaktyki) na semestry wyższe tak, aby nie nastąpiła kumulacja tego rodzaju zajęć dla wszystkich wydziałów na semestrze II. Likwidację zajęć laboratoryjnych na semestrze I, a także zajęć z WF, języków obcych i zajęć projektowych Prorektor B. Pochopień uzasadnił potrzebą ograniczenia kosztów. Ponadto zapowiedział, że z tych samych względów nie będą prowadzone zajęcia wyrównawcze z matematyki i fizyki na semestrze I.

■ Obrady Senatu zakończono tradycyjnie przyjęciem protokołu z poprzedniego posiedzenia.

Z PRAC JM REKTORA

■ W dniach od 3 do 7 maja br. w Uczelni przebywała delegacja Filii Uniwersytetu Rennes w Lanion na czele z rektorem. Podczas spotkania z JM Rektorem omówiono możliwości i warunki współpracy obu uczelni. W przygotowaniu jest umowa o współpracy między Uniwersytetem Rennes i Politechniką Śląską.

■ 5 maja br. odbyła się w Poznaniu Konferencja Rektorów Uczelni Autonomicznych, tj. wyższych uczelni, które mają pełne prawa akademickie (co najmniej 50% wydziałów z pełnymi prawami akademickimi i 60% kadry pracowników samodzielnych z tytułem profesora). Konferencja, w której uczestniczyło 36. rektorów, w tym Rektor naszej Uczelni prof. W. Winkler, wypracowała stanowisko w sprawie finansowania szkolnictwa wyższego (skrót publikujemy w niniejszym numerze). W następnym dniu rektorzy wzięli udział w uroczystości poświęconej 75-leciu Uniwersytetu Poznańskiego.

■ W dniach 23 i 24 maja br. w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Opolu obradowała Konferencja Rektorów Uczelni Technicznych. W konferencji uczestniczyli wiceminister EN K. Przybysz, podsekretarz stanu w KBN dr J. K. Frąckowiak i przewodniczący RG Szkolnictwa Wyższego prof. J. Osiowski. Naszą Uczelnię reprezentował JM Rektor prof. W. Winkler. Omawiano aktualne problemy

wyższego szkolnictwa technicznego w Polsce, w tym sprawy finansowania, perspektywy rozwoju i zasady promowania badań naukowych.

■ W dniach od 24 maja do 1 czerwca br. przebywał w Uczelni prof. L. Tuszyński, doktor honoris causa Politechniki Śląskiej. Jako pełnomocnik Rektora Wostrikowa Uniwersytetu w Nowosybirsku odbył spotkania z Kierownictwem naszej Uczelni, podczas których omówiono możliwości kontynuowania współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczeń, które wynikają z sytuacji finansowej w obu Uczelniach. JM Rektor prof. W. Winkler podpisał wstępną umowę dotyczącą kontynuacji współpracy między Uniwersytetem w Nowosybirsku i Politechniką Śląską.

■ Zakończono akcję wyborczą związaną z pełnieniem funkcji dyrektorów instytutów i kierowników katedr oraz ich zastępców. Nowe powołania na te funkcje, na okres trzech lat, zostaną wręczone 1 września br.

UROCZYSTA PROMOCJA

doktorów i doktorów habilitowanych

21 maja br., w przeddzień Święta Politechniki Śląskiej, odbyła się uroczystość wręczenia dyplomów dla doktorów i doktorów habilitowanych. Dyplom doktora nauk technicznych i chemicznych odebrało z rąk JM Rektora 21 osób, w tym 11 osób to pracownicy Uczelni, a dyplom doktora habilitowanego - 13 osób, w tym 10 z naszej Uczelni.

Gratulując uzyskanych stopni naukowych, JM Rektor prof. W. WINKLER powiedział m.in.: *„Otrzymane dzisiaj dyplomy doktorów habilitowanych i doktorów nauk technicznych oraz chemicznych są ukoronowaniem wielu lat żmudnych badań naukowych i mozolnych studiów, kosztem życia prywatnego, rodzinnego oraz osobistych wyrzeczeń. A wszystko to w imię dobrze pojętej ambicji dochodzenia do prawdy naukowej i udoskonalenia swojej wiedzy fachowej, nie zaś polepszenia warunków bytowych i standardu życia swoich rodzin. Dziś bowiem - i to z całą odpowiedzialnością i z ubolewaniem muszę z tego miejsca powiedzieć - życie polskich naukowców, zwłaszcza tych najmłodszych, nie jest zajęciem lukratywnym i trudno im wiązać koniec z końcem, gdyż ich pobory ledwo dochodzą do średniej krajowej. Czy w tych warunkach można się dziwić, że liczba uzyskanych stopni naukowych w kraju, a także w naszej Uczelni, z roku na*

rok spada? Należy się raczej dziwić - i podziwiać tych wszystkich, którzy w tych trudnych dla nauki i naukowców w naszym kraju warunkach, nie bacząc na mizериę finansową i nie goniąc za doraźnymi korzyściami materialnymi, poświęcili się całkowicie pracy naukowej i dydaktycznej. Chciałbym, i życzę Wam tego z całego serca, aby to umiłowanie wiedzy i nauki trwało w Was jak najdłużej, choć zdaję sobie jednocześnie sprawę z tego, że altruistą nie można być do końca życia. Ufam, że nasz spokojny ale konsekwentny nacisk środowisk naukowych w Polsce na Rząd i Parlament doprowadzi wreszcie do tego, aby odpowiedzialni za losy naszego kraju zrozumieli to, co dawno zrozumiano w krajach wysoko rozwiniętych, że inwestowanie w naukę i szkolnictwo wyższe jest najlepszą drogą do wywyższenia się z kryzysu i dojścia do silnej pozycji w rywalizacji o rynki świata. Oby stało się to jak najrychlej (...) Życzę dalszych sukcesów naukowych i zawodowych oraz szczęścia i pomyślności w życiu osobistym. Waszym najbliższym zaś dziękuję i składam wyrazy uszanowania za cierpliwość i wsparcie duchowe w okresie przygotowania Waszych rozpraw habilitacyjnych i doktorskich. Serdecznie dziękuję także Promotorom za opiekę naukową nad doktorantami, za przekazanie swojej wiedzy i swoich doświadczeń oraz za szczęśliwe doprowadzenie do uzyskania stopni doktorskich”.

STOPNIE NAUKOWE

■ Doktoraty

W maju 1994 r. stopień naukowy doktora uzyskali:

● mgr inż. Danuta PAJĄK (I.32) z Politechniki Krakowskiej; temat pracy - „Metoda wyznaczania obszaru występowania wielokrotnych stanów stacjonarnych w politropowym CSTR, w którym przebiega reakcja rzędu n”, promotor - prof.dr hab.inż. Andrzej GAWDZIK, RCh - 18.05.94 r.

● mgr inż. Joanna SURMACZ-GÓRSKA (I.31) z Instytutu Inżynierii Wody i Ścieków Pol. Śl.; temat pracy - „Wykorzystanie pomiaru zużycia tlenu na poszczególne fazy nityfikacji do kontroli i optymalizacji procesu osadu czynnego”, promotor - prof.dr hab.inż. Korneliusz MIKSCH, RIE - 23.05.94 r.

● mgr inż. Michał KOPEĆ (1.28) z Uniwersytetu Śląskiego; temat pracy - „Analiza i zwiększanie skuteczności pierścieni testujących”, promotor - dr hab.inż. Jan CHOJCAN prof. Pol. Śl., RAu - 24.05.94 r.

● mgr inż. Piotr ZUZIĄK (1.45) z Przedsiębiorstwa Wdrożeniowo-Produkcyjnego Qbit w Gliwicach; temat pracy - „Optymalizacja konstrukcji klatek wirników silników indukcyjnych w.n. napędów potrzeb własnych elektrowni”, promotor - prof.dr hab.inż. Władysław PASZEK, RE - 24.05.94 r.

● M.Sc. Fuling HAN (1.30), stażysta Instytutu Spawalnictwa Pol.Śl. z Chin; temat pracy: „Production Costs Analysis and Controlling Models in Iron and Steel Industry”, promotor - dr hab.inż. Józef BENDKOWSKI prof. Pol. Śl., RM - 30.05.94 r.

Gratulacje

KONFERENCJE, SEMINARIA

■ KONGRES ISM

W dniach 18 - 22 kwietnia br. odbył się w Pradze IX Kongres Międzynarodowego Towarzystwa Geodezji Górniczej (International Society for Mine Surveying, ISM), podczas którego dokonano wyboru nowych władz Towarzystwa. Przewodniczącym Komisji IV ISM, zajmującej się problematyką szkód górniczych, został wybrany prof.dr hab.inż. Bernard DRZEŹLA, Dziekan Wydziału Górniczego i Geologii. Jako przewodniczący Komisji wchodzi on w skład Prezydium ISM. Funkcję tę będzie pełnił do następnego kongresu ISM, który odbędzie się w 1997 roku w Perth (Australia).

■ VIII Beskidzkie Seminarium Elektryków

Seminarium odbyło się w dniach 24 - 27 kwietnia br., tradycyjnie w Chatce Studenckiej w Istebnej-Pietraszonce pod Baranią Górą. Uczestniczyło w nim 33. naukowców z 11. środowisk akademickich w Polsce (w tym 19. profesorów i doktorów habilitowanych), reprezentujących różne kierunki (Elektrotech-

nika, Elektronika, Automatyka, Informatyka) i specjalności. Podczas rozpoczęcia seminarium odczytane zostały listy z życzeniami owocnych obrad i ciekawych dyskusji naukowych, przekazane na ręce organizatorów przez Metropolitę Katowickiego arcybiskupa dr Damiana Zimonia, prezesa Polskich Sieci Elektroenergetycznych w Warszawie prof.dr hab.inż. Jana Popczyka, JM Rektora Politechniki Śląskiej prof.dr hab.inż. Wilibalda Winklera i JM Rektora WSI Zielona Góra prof.dr hab.inż. Mariana Miłka, jak też niezwykle serdeczne listy innych osób uczestniczących w seminariach w latach ubiegłych. Wygłoszono 5 obszernych wykładów:

- 1) Prof.dr hab. Zbigniew Kołaciński, dr Krystyna Cedzyńska, Politechnika Łódzka: „Technologie plazmowe w ochronie środowiska”
- 2) Dr inż. Zbigniew Wysocki, Politechnika Śląska: „Mikroprocesory w elektroenergetycznej automatyce zabezpieczeniowej”
- 3) Prof.dr hab.inż. Józef Korbiec, Instytut Robotyki i Inżynierii Oprogramowania, WSI Zielona Góra; „Sieci neuronowe - wstęp do teorii i zastosowań”
- 4) Dr inż. Wacław Pietrenko, prof.dr inż. Włodzimierz Janke, Politechnika Gdańska: „Zastosowanie programu symulacyjnego SPICE w elektrotechnice i elektronice”
- 5) Prof.dr hab.inż. Andrzej Krawczyk, Zakład Badań Podstawowych Elektrotechniki PMiH i PAN w Instytucie Elektrotechniki: „Dynamika rozwoju nauki: Ewolucja, rewolucja czy chaos”.

Po wykładach - zgodnie z tradycją - toczyły się żywe dyskusje do całkowitego wyczerpania tematu i ciekawości słuchaczy. Streszczenia wykładów zostały zamieszczone w Materiałach Seminarium. Ponadto przedstawiono 4 komunikaty naukowe.

Bogaty był również program towarzyski, na który złożył się pokaz artystycznych przeźroczy, ukazujących piękno polskiej przyrody oraz wieczór piosenki turystycznej przy kominku. Pogodnemu nastrojowi sprzyjała słoneczna aura i wyśmienita regionalna, beskidzka kuchnia.

Autorzy wykładów otrzymali na pamiątkę swoich wystąpień oryginalne grafiki P. Stelera, J. Wałacha i J. Kirilenki, zaś wszyscy uczestnicy - pamiątkowy znaczek, zaprojektowany i wykonany w srebrze przez artystę plastyka Juratę Wajdę (ZPAP Bydgoszcz). Organizatorami seminarium były:

- Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej, Oddział w Gliwicach oraz
- Wydział Elektryczny Politechniki Śląskiej. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego był dr hab.inż. Krzysztof KLUSZCZYŃSKI, prof.Pol.Śl., Prezes Oddziału Gliwickiego PTETiS.

■ Komputerowo Zintegrowane Wytwarzanie - CIM'94

W dniach 10 -13 maja br. obradowała w Zakopanem konferencja międzynarodowa na temat Komputerowo Zintegrowanego Wytwarzania (Computer Integrated Manufacturing). W konferencji wzięło udział 105 osób, w tym 33. gości reprezentujących wyższe uczelnie Niemiec, Włoch, Szwajcarii, Austrii, Ukrainy, Słowacji, Brazylii, Czech, Nowej Jugosławii i Węgier oraz przedstawiciele wszystkich liczących się ośrodków naukowych w Polsce. Wygłoszono 86 referatów w 3. równoległych sesjach. Przed konferencją opublikowano 98 prac w Zeszytach Naukowych Politechniki Śląskiej, seria „Mechanika” nr 117 i nr 118. W przygotowaniu jest zeszyt pokonferencyjny.

W ramach konferencji prezentowane były tematy z zakresu:

- metodologii projektowania,
- rozwoju i zastosowań systemów CAD
- komputerowo wspomaganego wytwarzania CAM
- badań dotyczących elastycznych systemów wytwarzania
- zarządzania i sterowania*pracą systemów i gniazd elastycznych,
- problemów związanych ze sterowaniem jakością i diagnostyką,
- wykorzystania sztucznej inteligencji, sieci neuronowych oraz systemów doradczych w projektowaniu i wytwarzaniu,
- zintegrowanych systemów wytwarzania.

Konferencja odbywa się w cyklu dwuletnim; następna przewidywana jest na wiosnę 1996 roku, prawdopodobnie również w Zakopanem. Organizatorem konferencji był Zakład Technologii Maszyn i Zintegrowanych Systemów Wytwarzania (RMT). Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczył prof.dr hab.inż. Ryszard KNOSALA, kierownik Zakładu.

■ ASIC - specjalizowane układy półprzewodnikowe firmy THESYS i macierze bramek programowalnych FPGA

19 maja br. na Wydziale Automatyki, Elektroniki i Informatyki odbyło się seminarium, na którym wygłoszono referaty dotyczące działalności firmy THESYS (Erfurt) i jej oferty specjalizowanych mikroukładów ASIC oraz macierzy bramek programowalnych FPGA/ACTEL. Referaty uzupełnione były demonstracją oprogramowania do projektowania układów FPGA. Organizatorem seminarium był Instytut Elektroniki Pol.Śl.

■ Nowoczesne zabezpieczenia cyfrowe firmy Strömberg

23 maja br. na Wydziale Elektrycznym odbyło się seminarium poświęcone nowoczesnym rozwiązaniom układów automatyki elektroenergetycznej produkowanych przez ABB Strömberg (Finlandia). Referat nt. cyfrowych zabezpieczeń dla sieci średnich napięć rodziny SPACOM, połączony z demonstracją urządzeń wygłosił mgr inż. Jan L. Kulczyński. absolwent Wydz. Elektrycznego i pracownik ABB Strömberg. Organizatorem seminarium był Instytut Elektroenergetyki i Sterowania Układów.

■ Studiować inaczej

To temat Międzynarodowej Konferencji zorganizowanej w dniach 26 - 27 maja br. w Międzyzdrojach przez Uniwersytet Szczeciński oraz Fundację Studiów i Badań Edukacyjnych w Warszawie.

Było to spotkanie z cyklu corocznych konferencji naukowych organizowanych w ramach powołanego przez te instytucje Ogólnopolskiego Seminarium Pedagogiki Szkoły Wyższej. Seminarium stanowi płaszczyznę konfrontacji koncepcji, upowszechniania wyników badań, prezentowania innowacji i doświadczeń związanych z funkcjonowaniem szkół wyższych.

W części plenarnej obrad wskazano główne kierunki reformowania szkolnictwa wyższego. Upatrywano ich m.in. w zakresie:

- funkcji szkół wyższych (pojawienia się nowych funkcji - regionalnych, akcentujących rolę uczelni w środowisku),
- systemu edukacyjnego (związku szkół wyższych z pozostałymi elementami tego systemu, także pojawiającymi się ośrodkami, które przejmują zadania szkół wyższych w zakresie kształcenia kadr),
- finansowania szkolnictwa wyższego,
- prowadzenia i finansowania badań naukowych,

- struktury wewnętrznej uczelni.
Zwrócono uwagę, że dotychczasowe zmiany mają charakter kosmetyczny, podczas gdy natychmiastowych zmian wymaga sytuacja wewnętrzna szkół wyższych, w tym przede wszystkim:

- zarządzanie i kierowanie uczelniami,
- organizacja studiowania (cele i treści kształcenia, samodzielność studiowania, indywidualizacja studiowania itp.),
- procesy pedagogiczne (poziom interakcji nauczyciel akademicki - student itp.).

Poziom i rodzaj interakcji nauczyciel akademicki - student, stanowiący o istocie szkoły wyższej, uznano za decydujący o reformie szkolnictwa wyższego. W tym zakresie zmiany powinny umożliwić realizację hasła „**uczyć się uczyć**”, przekształcanie ideologii oświatowej w kierunku **podmiotowym** a technik pracy edukacyjnej w kierunku **czynnościowym**. Wszystko to wymaga nowych technik pracy w sferze współdziałania nauczycieli akademickich i studentów, a co za tym idzie właściwego przygotowania młodych nauczycieli akademickich do pracy ze studentami.

Praca w sekcjach pozwoliła uczestnikom Konferencji na wymianę doświadczeń w zakresie realizowanych w różnych uczelniach zmian w organizacji studiowania. Najbardziej całościową koncepcję reformowanego studiowania, wdrażaną w praktyce przedstawili pracownicy Szkoły Głównej Handlowej z Warszawy prezentując „informator” umożliwiający studentom świadome i aktywne studiowanie. W wielu uczelniach zmiany dotyczą poszczególnych elementów procesu studiowania, takich jak cele i treści kształcenia, metody nauczania, formy organizacji pracy studentów, efektywność studiowania itp. W tym zakresie propozycje dotyczyły m.in.: precyzowania celów studiowania, unowocześniania planów i programów nauczania, stosowania problemowych metod nauczania - uczenia się, włączenia studentów do realizacji różnych elementów zajęć dydaktycznych, „praktycznych” - sytuacyjnych metod egzaminowania, wprowadzenia „metodyki studiowania”, dostępności przedmiotów fakultatywnych dla studentów różnych kierunków studiów, wprowadzenia nowych przedmiotów i specjalizacji stosownie do potrzeb społecznych, wprowadzenia zmian w organizacji studiowania także w oparciu o wyniki badania opinii studentów, komputerowego wspomaganie nauczania różnych przedmiotów itp.

Z naszej Uczelni w Konferencji uczestniczyli: mgr inż Henryka Maciąg - Sternik z Kate-

dry Procesów Budowlanych i dr Zofia Sroga z Ośrodka Badań i Doskonalenia Dydaktyki prezentując referaty „Jak studiować inaczej? (propozycje studentów)”, „Studiować inaczej wyzwaniem dla realizacji procesu dydaktycznego w szkole wyższej” oraz „Kształcić a nie tylko nauczać”. Autorki są stałymi uczestniczkami Seminarium Pedagogiki Szkoły Wyższej. Referaty przyjęte zostały z zainteresowaniem i zaowocowały nawiązaniem współpracy z innymi ośrodkami uczelnianymi.

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

■ Wyjazdy

W maju 1994 r. wyjechało do różnych ośrodków zagranicznych 63. pracowników Uczelni. A oto kraje (w nawiasach liczba osób), do których udali się nasi pracownicy: Czechy (18), Słowacja (6), Niemcy (5), Rosja (5), USA (5), Francja (4), Węgry (4), Wielka Brytania (3), Włochy (3), Hiszpania (2), Holandia (2), Litwa (2), Australia (1), Austria (1), Norwegia (1), Ukraina (1). Cele wyjazdów: konferencje - 40 osób, konsultacje - 11 osób, staż - 5 osób, wymiana - 2 osoby i inne powody - 5 osób.

■ Przyjazdy

W tym samym okresie w Uczelni przebywało 42. gości zagranicznych z następujących krajów: Czechy (13), Ukraina (7), Belgia (4), Francja (4), Japonia (4), Niemcy (4), Rosja (4), USA (4), Chorwacja (3), Anglia (2). Cele wizyty: zaproszenia - 42 osoby, wymiana - 7 osób.

ORGANIZACJA

W maju 1994 r. ukazały się następujące akty normatywne Rektora Politechniki Śląskiej:

■ Zarządzenia

- Nr 30/93/94 z dnia 5 maja 1994 roku w sprawie wydania materiałów konferencyjnych, sympozjów i seminarów, których organizatorami są jednostki podstawowe Politechniki Śląskiej.
- Nr 31/93/94 z dnia 17 maja 1994 roku w sprawie powołania Komisji ds. opracowania tematów zadań na sprawdziany przedmiotowe obowiązujące kandydatów

na I rok studiów w roku akademickim 1994/95.

- Aneks do Zarządzenia Nr 31/93/94 z dnia 17 maja 1994 roku w sprawie powołania Komisji ds. opracowania tematów zadań na sprawdziany przedmiotowe obowiązujące kandydatów na I rok studiów w roku akademickim 1994/95.

■ Pismo okólne

- Nr 11/93/94 z dnia 16 maja 1994 roku w sprawie powołania Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej w roku akademickim 1994/95.

XXV LECIE WYDZIAŁU INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ, METALURGII, TRANSPORTU I ZARZĄDZANIA

W br. Wydział Inżynierii Materiałowej, Metalurgii, Transportu i Zarządzania obchodzi jubileusz XXV-lecia istnienia. Z tej okazji w dniu 20 maja w auli Wydziału odbyła się uroczysta akademicka z udziałem JM Rektora prof.dr hab.inż Wilibalda WINKLERA, prezydenta miasta Katowic mgr Jerzego ŚMIAŁKA, prorektorów Politechniki Śląskiej, dyrektorów i przedstawicieli kilkudziesięciu hut, firm, zakładów przemysłowych i instytutów naukowo-badawczych, dziekanów zaprzyjaźnionych wydziałów metalurgicznych uczelni krajowych i zagranicznych, członków Senatu naszej Uczelni oraz pracowników i studentów Wydziału. Historię i osiągnięcia Wydziału przedstawił Dziekan prof.dr hab.inż. Remigiusz SOSNOWSKI.

Wydział Metalurgiczny, powołany do życia w czerwcu 1969 r., składał się początkowo z trzech katedr. Pierwszym dziekanem i organizatorem nowej jednostki Politechniki Śląskiej był prof.dr inż. Tadeusz LAMBER. W 1988 r. na Wydziale funkcjonowały już cztery Instytuty: Metalurgii, Metali Nieżelaznych, Inżynierii Materiałowej oraz Energetyki i Urządzeń Hutniczych. Obecny kształt organizacyjny Wydział uzyskał w 1992 r. po gruntownej modernizacji struktury, programów nauczania i programów badawczych. Wydział kształci studentów na czterech kierunkach: Inżynieria Materiałowa, Metalurgia, Transport i Zarządzanie, na studiach dziennych magisterskich i inżynierskich, wieczorowych, zaocznych, doktoranckich i podyplo-

mowych. Należy obecnie do największych pod względem liczby pracowników naukowo-dydaktycznych i studentów jednostek naszej Uczelni. Kadre samodzielnych pracowników naukowych stanowi 16 profesorów z tytułem naukowym, 13 profesorów Politechniki Śląskiej oraz 12 doktorów habilitowanych. Na Wydziale zatrudnionych jest ponadto 132 adiunktów, 77 asystentów, 60 pracowników inżynierijno-technicznych i 25 pracowników administracyjnych. W roku akademickim 1993/94 na wszystkich rodzajach studiów studiuje ponad 2400 osób. W swym XXV-leciu Wydział wypromował 26 doktorów habilitowanych i 125 doktorów nauk technicznych. Imponująca jest liczba absolwentów - wraz z absolwentami kierunków Zarządzanie i Marketing oraz Transport wynosi ona około 4200 dla studiów dziennych i około 2800 dla studiów wieczorowych.

Życzenia pracownikom i studentom Wydziału złożyli w swych wystąpieniach JM Rektor prof. W. WINKLER, prezydent miasta Katowice mgr J. ŚMIAŁEK oraz liczni zaproszeni goście.

Spotkanie zakończyła uroczystość tradycyjnego Przemianku Hutniczego, pasowania na hutników przedstawicieli tegorocznych absolwentów kierunków Metalurgia i Inżynieria Materiałowa. Nakazanej przez tradycję ceremonii poddał się również JM Rektor prof. W. WINKLER, z wielką wprawą i precyzją przekuwając młotem sztabę żelaza. Dał dowód swych umiejętności hutniczych, co potwierdził mistrz hutniczy wręczając Jego Magnificencji odpowiedni certyfikat. Zaproszeni goście zapoznali się z ważniejszymi osiągnięciami Katedr i Instytutów Wydziału prezentującymi na wystawie dorobek naukowo-badawczy. Mogli również wziąć udział w tym dniu w II Seminarium „Nowe technologie i materiały w metalurgii i inżynierii materiałowej”. W formie posterów pracownicy Wydziału przedstawili ponad 40 referatów, obrazujących najnowsze badania, prowadzone głównie w ramach projektów badawczych KBN, działalności statutowej i badań własnych.

Bardzo dużym zainteresowaniem cieszyła się wystawa „Maleniec” o unikatowym zabytku techniki, z zachowanym pełnym cyklem technologicznym walcowania blach i wytwarzania z nich łopat, szpadli i gwoździ. Od 25 lat pracownicy i studenci Wydziału w ramach organizowanych we wsi Maleniec koło Końskich ratują od zniszczenia i przywracają do dawnej świetności ten wyjątkowy w Euro-

pie obiekt, z XIX-wiecznymi maszynami napędzonymi kołami wodnymi.

W dniu 20 maja 1994 r. do późnych godzin nocnych trwał tradycyjny zjazd wychowanków Wydziału. Przy kuflu piwa spotkało się ponad 500 absolwentów i pracowników Wydziału oraz zaproszonych gości.

W programie obchodów XXV-lecia Wydziału, obejmujących cały 1994 rok, znajduje się również 16 konferencji naukowo-technicznych oraz liczne imprezy sportowe, m.in. „Zimowe spotkanie po latach” (23-24.02.1994 r.), „Otwarte mistrzostwa w narciarstwie alpejskim i snowboardzie” (24-26.02.1994 r.), „Dni sportu Wydziału” (11.05.1994 r.) oraz tradycyjny mecz piłki nożnej pracownicy - studenci.

O jubileuszu Wydziału ukazały się liczne informacje w lokalnej prasie, radiu i telewizji. Wydano z tej okazji specjalne numery czasopism „Inżynieria materiałowa” oraz „Hutnik, Wiadomości Hutnicze”.

STANOWISKO KONFERENCJI REKTORÓW UCZELNI AUTONOMICZNYCH PRZYJĘTE DNIA 5 MAJA 1994 ROKU W POZNANIU

(skrót)

Wstęp

Na zmniejszające się z roku na rok finansowanie szkolnictwa wyższego oraz na wieloletnie w swym oddziaływaniu i bardzo negatywne ekonomicznie i społecznie skutki tego faktu, zwracają od paru lat uwagę senaty uczelni, Rada Główna Szkolnictwa Wyższego, konferencje rektorów i inne gremia naukowców. Apele te, memoriały i uchwały przesyłane do Pana Prezydenta, do Parlamentu i do kolejnych Premierów Rządu pozostają bez echa. Pomimo tego, w poczuciu obowiązku ciążącego na nas - rektorach największych polskich uczelni - przedstawiamy niniejszy dokument. (...) Politycy polscy muszą zrozumieć, iż jedyna droga do Unii Europejskiej wiedzie przez polskie wyższe uczelnie. Dzięki ogromnemu wysiłkowi i poświęceniu nauczycieli akademickich i innych pracowników nauki i kultury Polska ciągle jeszcze utrzymuje się na obrzeżu kręgu wyższej cywilizacji naukowej i technicznej. Jest też nadal zdolna acz z wielkim wysiłkiem w ten krąg się wtopić. Dzięki temu wysiłkowi nastąpiło zwiększenie współ-

czynnika scholaryzacji z 12,9% do 16 - 17%, co oznacza zwiększenie rekrutacji studentów z około 89 tys. w roku 1990 do ponad 192 tys. w roku 1993, przy jednoczesnym utrzymaniu stanu zatrudnienia na zbliżonym poziomie i obniżeniu kosztów kształcenia, co wyraża się spadkiem wielkości dotacji w przeliczeniu na jednego studenta z około 16,0 mln w 1990 roku do 7,1 mln w 1993 roku w cenach z 1990 roku. Staje się zatem jasne, iż wszystkie proste rezerwy zostały już całkowicie wyczerpane.

Stan obecny

Podstawowym źródłem finansowania szkolnictwa wyższego i nauki jest, powinien być i będzie budżet państwa, bowiem edukacja i nauka są najważniejszymi państwowymi inwestycjami. Budżet finansuje obecnie od 80 do 90% wydatków szkół wyższych, zależnie od typu uczelni, niemal wszystkie wydatki Polskiej Akademii Nauk i 0 - 80% wydatków Jednostek Badawczo-Rozwojowych. Pieniądze budżetowe są rozprowadzane trzema zasadniczymi strumieniami poprzez: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwa branżowe nadzorujące określone typy wyższych uczelni zawodowych oraz Komitet Badań Naukowych finansujący badania niezależnie od zaszeregowania instytucji. Uzupełnienie wspomnianych wyżej procentowo kwot stanowią dochody własne uczelni i instytucji naukowych i badawczo-rozwojowych. (...)

Składowe finansowanie szkolnictwa wyższego to przede wszystkim płace, stanowiące około 80% wydatków. Pozostałe 20% to wydatki rzeczowe i inwestycyjne. Zastanówmy się, co się dzieje z owymi 80% i 20%. Z sumy przeznaczonej na płace tylko około 60% faktycznie wypłaca się pracownikom. Pozostałe 40% stanowią pochodne, tylko o takiej kwocie możemy mówić.

Ze wspomnianych 20% uczelnie muszą wydzielić część na koszty rzeczowe dydaktyki, czego pozostałe piony nie czynią z przyczyn oczywistych. Rezultatem jest szczególnie niekorzystna sytuacja wyższych uczelni. (...)

W uprzywilejowanej sytuacji znajdują się JBR-y finansowane nie tylko przez zleceńodawców lecz także obecnie przez KBN. To przefinansowanie jest szczególnie niezrozumiałe wobec minimalnego, w porównaniu ze szkolnictwem wyższym, potencjału naukowego tych jednostek i niedochodzenie przez nie nawet w przybliżeniu do tak znaczących osiągnięć, jak to powinno wynikać z finanso-

wania. Zważywszy na wyłącznie praktyczystyczne nastawienie tych instytucji, ich konkurencyjność wobec uczelni, nawet jeśli chodzi o wyniki praktyczne, jest niemal żadna.

System podziału środków budżetowych na dydaktykę i naukę jest w wysokim stopniu wadliwy. Wynika to przede wszystkim z podziału na trzy piony nauki, z niebrania pod uwagę parytetów kadrowych poszczególnych „pionów”, to jest szkolnictwa wyższego, PAN i JBR oraz z braku wyznaczonych przez Rząd, dających się uzasadnić celów strategicznych w obszarze edukacji wyższej i nauki.

Sytuację tę należy zatem natychmiast zmienić kanalizując wszystkie środki przeznaczone na kształcenie w jednej instytucji państwowej. Jedyną taką instytucją powinno być Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Wniosek powyższy wynika z niepodważalnego faktu, iż ponad 75% naukowców polskich zatrudniają instytucje podległe temu Ministerstwu. Podobny procent stanowią państwowe cywilne szkoły wyższe podległe MEN, a liczba uczelni autonomicznych podległych Ministerstwu sięga ponad 70%. Z powyższych danych procentowych i z rzeczywistej potrzeby skoncentrowania środków wynika jeszcze jeden wniosek, mianowicie konieczność podporządkowania temu Ministerstwu wszystkich państwowych, cywilnych uczelni wyższych Polski. (...)

Pomimo że większość potencjału naukowego skupiona jest w uczelniach wyższych to rozdział środków z KBN jest odwrotny do tego potencjału. Otrzymują one mianowicie tylko około 30% środków przeznaczonych na badania. Z uwagi na potencjał naukowy co najmniej połowa środków przeznaczonych przez KBN na działalność statutową powinna trafić do uczelni, gdzie są one wykorzystywane na kształcenie kadry i tworzenie zaplecza dla całej nauki w Polsce. (...)

Najważniejszą w swych skutkach, najbardziej negatywnie dalekosiężną wadą obecnego podziału środków budżetowych jest brak strategicznych priorytetów w polityce państwa. Sytuacja taka będzie się utrzymywała tak długo, jak długo Rząd i Parlament nie wyeksponują dostatecznie społecznego znaczenia edukacji i nauki. Wprowadzone obecnie algorytmy i kategoryzacje KBN nie wyrażają dostatecznie jasno tej strategii. W naszym najgłębszym przekonaniu pierwszym i podstawowym celem strategicznym państwa musi być jak najszybsze podniesienie ogólnego poziomu wykształcenia społeczeństwa, ponieważ jest to najlepsza z możliwych inwestycja. W ślad

za wykształceniem zawsze idą zwiększone potencjalne możliwości techniczne, ekonomiczne, handlowe i wszelkie inne. Cel ten nie tylko nie został zarysowany przez obecny Rząd i Rządy poprzednie. Nie został on nawet dostrzeżony, czego oczywistym dowodem jest doprowadzenie do poziomu finansowania szkolnictwa wyższego, który nie gwarantuje niczego, poza jego upadkiem. (...)

Płace, jak wspomniano wyżej, stanowią 80% dotacji budżetowych przyznawanych szkolnictwu wyższemu. Kwotę tę trzeba zmniejszyć o 40% ze względu na tzw. „pochodne” natychmiast odprowadzane z uczelni. Pozostała kwota (włącznie z podatkiem, który każdy z nas płaci dodatkowo) osiągnęła poziom, który trudno określić nie wpadając w emfazę. Wystarczy powiedzieć, iż oficjalna tabela uposażeń na pierwsze półrocze 1994 roku skonstruowana przez MEN przewidywała dolną granicę uposażenia profesora zwyczajnego na 4 300 000 złotych, podczas gdy zgodnie z danymi GUS średnia krajowa dla 6 działów gospodarki wynosiła w tym samym czasie 4 900 000 złotych. I doprawdy nie jest ważne to, że przewidziano górną granicę „widełek” dla tego stanowiska w wysokości 8 200 000 złotych, jak i to, że żaden rektor, żadnej uczelni wyższej w Polsce nie poniżył żadnego profesora zwyczajnego proponując mu pobory w wysokości 4 300 000 złotych. Ważne jest i symptomatyczne, iż kwota taka w ogóle się pojawiła. Po pierwsze bowiem dała świadectwo temu, iż resort, którego zadaniem jest między innymi dbałość o kadre akademicką ocenił wartość swojego najwyżej wykwalifikowanego pracownika poniżej średniej krajowej. Po drugie, zestawienie średniej krajowej i minimalnego uposażenia profesora zwyczajnego uświadomiło młodszym pracownikom naukowym i kandydatom do zawodu nauczyciela akademickiego całkowity brak perspektyw w tym zawodzie. (...)

Rząd i Parlament nie mogą nadal udawać, że problem uposażeń nauczycieli akademickich nie istnieje. Jest to problem najbardziej nabraźliwy i najpilniejszy do zdecydowanego i jednoznacznego rozwiązania pozytywnego. W sytuacji, gdy tytuł profesorski wręcza Pan Prezydent Rzeczypospolitej, a na stanowisko profesora zwyczajnego przyjmuje Pan Minister Edukacji Narodowej oferując uposażenie, które może być niższe od średniej krajowej, jest nie tylko wysoce uwłaczające dla obydwu stron, ale niesie za sobą realne zagrożenia dla przyszłości całego naszego społeczeństwa.

Propozycje na najbliższą przyszłość

(...) Za pierwszy i podstawowy krok uważamy uznanie rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki za jeden z najważniejszych celów strategicznych państwa. Nie ma bowiem dziedziny, której poziom i rozwój nie byłby bezpośrednio zależny od jakości kadr i poziomu osiągnięć technicznych. (...)

Uczynienie rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki priorytetowym celem strategicznym państwa musi pociągnąć za sobą zupełnie odmienną konstrukcję przyszłorocznego budżetu oraz zasadnicze zmiany w samym szkolnictwie wyższym i nauce oraz w sposobach finansowania tych dziedzin.

Przede wszystkim należy natychmiast odstąpić od myśli, iż podnoszenie o ułamki procentów dotacji na edukację wyższą i osiągnięcie w roku 1997 1% PKB uzdrowi sytuację. Obecny stan zapaści może zmienić tylko znaczący skok do 1,5 - 2% PKB w roku 1995 i przynajmniej 2,5% PKB w 1996. Szkolnictwu wyższemu potrzebne są bowiem natychmiast: rozwiązanie spraw studenckich, wyższe płace, rozpoczęcie na szeroką skalę inwestycji budowlanych, modyfikacja aparatury i uzupełnienie bibliotek.

Należy zaprzestać rozpatrywania szkolnictwa wyższego i nauki łącznie z całą tzw. „budżetówką”, jest to bowiem sfera specjalna, o najistotniejszym znaczeniu dla bytu narodowego i jako taka musi być traktowana wyjątkowo.

(...) Szczegółowego rozważenia wymagają naszym zdaniem następujące problemy: płace, inwestycje budowlane, biblioteki i aparatura.

Finansowanie studiów i pomoc materialna dla studentów

(...) Znaczące odciążenie budżetu państwa stanowiłaby rekonstrukcja finansowania oparta na systemie sprzężonym, to znaczy finansowaniu podstawowej działalności uczelni i osobno indywidualne finansowanie studentów poprzez system kredytowy i grantowy system stypendialny. Żadna z powyższych propozycji nie jest nowa. Szczególnie powszechny w świecie jest system stypendialny wynikający z odpisów podatkowych. Zdajemy sobie sprawę z tego, iż podstawę tego systemu w krajach rozwiniętych stanowią fundacje prywatne. Liczyć więc można i należy tylko na stworzenie państwowego funduszu stypendialnego na wzór funduszu indywidualnych grantów KBN. O stypendia takie w drodze kon-

kursu mógłby się ubiegać każdy młody człowiek pragnący studiować.

(...) Finansowanie studiów na drodze zaciągnięcia bardzo nisko oprocentowanych kredytów bankowych mogłoby stanowić drugą ścieżkę finansowania studiów poprzez finansowanie nie uczelni, lecz młodzieży. (...)

Wprowadzenie tego systemu i idące w ślad za tym zróżnicowanie szkół niesie ze sobą konieczność zindywidualizowania dyplomów, co było już niejednokrotnie postulowane. Każda uczelnia powinna wystawiać własny dyplom, stanowiący jej wizytówkę - dobrą lub złą - w zależności od poziomu jej absolwentów. (...)

Możliwości samodzielnego finansowania studiów przez młodzież jest bardzo wiele. Dokument niniejszy nie ma na celu ich wyszczególnienia. Pragniemy tylko wykazać, iż mecenat państwa nad szkolnictwem wyższym może i powinien być różnorodny. Przyniesie to pożytek studiującym uczelniom i krajowi, nie ograniczy bowiem, a zwiększy dostęp młodzieży do uczelni.

Płace - Nie wolno nadal liczyć na to, iż najzdolniejsi młodzi ludzie pozostaną na uczelniach wyłącznie z umiłowania wiedzy i innych pobudek altruistycznych. Tak nie jest i nie będzie, zmieniła się bowiem diametralnie mentalność i nikt już nie chce być zapoznanym wynalazcą, czy przymierającym głodem humanistą. Na najzdolniejszych czekają liczne dobrze płatne posady w kraju i za granicą. Uczelnie muszą mieć zatem możliwość angażowania tych najzdolniejszych i zapewnienia im liczących się awansów finansowych w miarę postępowania ich rozwoju zawodowego. Najniższe pobory nauczyciela akademickiego muszą być przynajmniej równe średniej krajowej w sześciu podstawowych działach gospodarki. Minimalne pobory profesora zwyczajnego nie mogą być niższe od trzykrotnej średniej krajowej. Dla żadnej kategorii pracowników naukowych-dydaktycznych nie powinno się wyznaczać górnej granicy poborów. (...)

Inwestycje budowlane - są od dziesięcioleci zaniedbywane. W Polsce śmieszne sumy przeznaczane na inwestycje budowlane w uczelniach nie pokrywają nawet 1/10 rzeczywistego zapotrzebowania, a dzieje się tak od dziesięcioleci. Sytuacja w PAN i JBR jest pod tym względem znacznie korzystniejsza niż na uczelniach. Większość jednostek PAN i duże JBR-y określiły swój stan posiadania w zakresie pomieszczeń jako bardzo dobry lub dobry. Większość uczelni wyższych boryka

się z trudnościami lokalowymi. Niemal podwojona w ostatnich latach liczba studentów nie spotkała się ze strony kolejnych Rządów, również Rządu obecnego, z odzewem w postaci zwiększonych dotacji na inwestycje. (...)

Niedoinwestowanie budowlane pociąga za sobą cały łańcuch negatywnych skutków. Dodatkowym skutkiem pozadydaktycznym jest niekonkurencyjność ofert usługowych uczelni. Ogromne narzuty, z konieczności stosowane przez uczelnie, wynikają przede wszystkim z bardzo wysokich kosztów utrzymania starych obiektów. (...)

Biblioteki - są podstawowym narzędziem pracy w każdej dziedzinie nauki i wyższej edukacji. (...) Większość literatury docierającej do uczelni, przynajmniej jest tak w przypadku uczelni dużych, to pozycje pochodzące z wymiany za własne publikacje pracowników uczelni. Fundusze przewidziane na zakupy książek i czasopism są zupełnie niewystarczające. Uzupełnienie zakupów o pozycje nowe lub wykreślone w wyniku wymuszanych ciągle oszczędności (dotyczy to w szczególności czasopism) jest zatem niezbędne. (...)

Aparatura w renomowanych wyższych uczelniach światowych zwykle wyprzedza jakością aparaturę stosowaną w przemyśle, medycynie i innych działach. Prototypy licznych najbardziej skomplikowanych instrumentów powstają w uczelniach, bądź we współpracy z przemysłem, bądź początkowo niezależnie, a następnie są przez przemysł kupowane do produkcji seryjnej. Nie ma wątpliwości, iż jest to słuszne. Aby działać wyprzedzająco i inspirująco uczelnia musi mieć aparaturę najlepszą i najnowocześniejszą. Niestety w Polsce przeważnie tak nie jest, bowiem niedoinwestowanie jest wyraźnie widoczne i w tym zakresie. (...)

Już z przedstawionych powyżej rozważań wynika **konieczność zupełnie nowego podejścia do problemu finansowania szkolnictwa wyższego i nauki.**

Po pierwsze proponujemy istotne zmiany organizacyjne w sferze nauki i szkolnictwa wyższego, by pieniądze budżetowe były maksymalnie wykorzystane. Po drugie proponujemy dokonanie takich zmian ustawowych, które spowodowałyby wzrost dochodów pozabudżetowych uczelni.

W szczególności dla optymalnego wykorzystania środków budżetowych proponujemy:

1. Jak najszybszą likwidację rozproszenia w obszarze szkolnictwa wyższego. Najwła-

ściwszą instytucją nadzorującą dystrybucję środków na całe szkolnictwo wyższe powinno być Ministerstwo Edukacji Narodowej. Bardzo ważnym osiągnięciem idei KBN jest wprowadzenie systemu grantów indywidualnych w postaci konkursów. Konkursy te powinny bezwzględnie być utrzymane. Jednakże procedura przyznawania subsydiów mogła by być formalnie uproszczona, a merytoryczna ocena zaostrzona. (...)

2. Rząd i Parlament powinny równocześnie jak najszybciej rozstrzygnąć status Polskiej Akademii Nauk. Pomijając wszystkie względy historyczne i inne, utrzymywanie instytucji ograniczającej się wyłącznie do prowadzenia badań, podczas gdy konieczność intensyfikowania edukacji wyższej jest oczywista, oceniamy jako niewykorzystanie potencjalnych możliwości. W Polskiej Akademii Nauk jest zatrudnionych wielu wybitnych uczonych. Instytuty Akademii dysponują niejednokrotnie bardzo wysokiej klasy aparaturą, zasobnymi bibliotekami, obszernymi lokalami. Cały ten potencjał powinien zostać włączony do działań edukacyjnych.
3. Jednostki badawczo-rozwojowe, początkowo pomyślane jako innowacyjne jednostki różnych dziedzin gospodarki, znacznie zmieniły swój profil. Liczne z nich reprezentują dobry, nawet bardzo dobry poziom merytoryczny, inne w ogóle nie zasługują na nazwę placówek naukowych. Dostrzegamy następujące, możliwe do zastosowania warianty dotyczące JBR:
 - 1) włączenie tych, które dysponują odpowiednią kadrami, aparaturą i zapleczem w nurt kształcenia akademickiego,
 - 2) komercjalizację pozostałych przez powiązanie ich z przemysłem.
4. Kolejne proponowane zmiany dotyczą zarządzania pieniędzmi przez same uczelnie. Należy odstąpić od dzielenia dotacji i wydatków na poszczególne tytuły, przekazując uczelni ogólną kwotę i pozostawiając swobodę w dysponowaniu tą kwotą. Aby uniknąć ewentualnych niepożądanych skutków wprowadzenia tego systemu, proponujemy rozpoczęcie przez kilka wytypowanych uczelni, których około trzyletnie doświadczenia stałyby się następnie podstawą wprowadzenia tych zasad do wszystkich państwowych, cywilnych szkół wyższych. Postulat ten był również niejednokrotnie podnoszony, nigdy jednak nie

wszedł nawet we wstępną fazę przygotowań.

Dalsze zmiany w systemie finansowania szkolnictwa wyższego i nauki powinny być ukierunkowane na **pozyskiwanie pozabudżetowych dochodów** poprzez:

1. Wygenerowanie takich mechanizmów prawnych i finansowych, aby polski przemysł był zainteresowany współpracą z uczelniami przy tworzeniu nowych produktów, urządzeń, konstrukcji itp., jak i nabywaniem praw do przemysłowego wykorzystania naukowych i technicznych dokonań pracowników naukowych.
2. Ustanowienie podstaw prawnych zachęcających władze samorządowe do wspierania, w tym także finansowego, uczelni wyższych na ich terenie. Obecnie obowiązujący system prawny do takiej możliwości nie zachęca.
3. Zmianę systemu podatkowego w stosunku do uczelni prowadzących działalność gospodarczą i fundacji działających wyłącznie na rzecz uczelni, których zyski przeznaczane są wyłącznie na działalność statutową uczelni. (...) Obciążanie uczelni podatkiem VAT od towarów i usług, nabywanych w celu świadczenia usług naukowo-badawczych stanowi już zupełne nieporozumienie. Niestety pomimo obietnic stawka podatku od usług naukowo-badawczych nie została ustalona na poziomie zerowym, o co od dawna zabiegamy, i co wydawało się być przyjęte do wiadomości i realizacji przez Rząd i Parlament.

Uzasadniony wydaje się wniosek, aby okres w którym uczelnia musi rozliczyć się z podatku dochodowego, wydłużyć np. do 5 lat; uczelniom, które pozyskują środki pozabudżetowe dałoby to możliwość zgromadzenia odpowiednich funduszy na inwestycje.

Kolejne sumy odprowadzane przez uczelnie z powrotem do budżetu, to opłaty graniczne i celne. Są one szczególnie nękające w przypadku części zamiennych. (...)

Oczekujemy również na takie poczynania ze strony Rządu, które umożliwią uczelniom dostęp do funduszy zagranicznych na korzystnych zasadach.

Powyższe uwagi upoważniają do zaproponowania takiej organizacji szkolnictwa wyższego, w tym wyższego zawodowego, która przy ograniczonych środkach finansowych zapewniaby szeroki dostęp młodzieży do wyższych studiów na odpowiednim poziomie.

W tym kontekście pilnego rozważenia i zmiany wymaga ustawowy zakaz tworzenia przez uczelnie filii zamiejscowych. Zakaz ten, słuszny w okresie masowego zakładania filii przez instytucje edukacyjne, które nawet w swych macierzystych ośrodkach nie dysponowały odpowiednią kadrami, bibliotekami i zapleczem, jest obecnie oczywistym hamulcem. Należy uposażyć uczelnie legitymujące się określonym potencjałem w prawo tworzenia filii i ośrodków zamiejscowych, pod warunkiem prowadzenia w tych filiach dydaktyki na poziomie porównywalnym z poziomem uczelni macierzystej.

Przedstawiony dokument z pewnością nie wyczerpuje całej złożoności oczekiwanych przekształceń systemu finansowania szkolnictwa wyższego. Naszym celem była jednak przede wszystkim potrzeba publicznego stwierdzenia wagi społecznej i złożoności zagadnienia oraz wyraźne uwypuklenie odpowiedzialności za brak działania w tym zakresie. Negatywne skutki nieuwzględnienia priorytetu szkolnictwa wyższego i nauki są skutkami odbijającymi się nie tylko na międzynarodowym statusie naszego pokolenia, lecz także następnych pokoleń Polaków.

Pełny dokument, który został podpisany przez 36. rektorów wyższych uczelni liczy 16 stron. Skrótu dokonał M. Mikrut

POLITECHNIKA ŚLĄSKA W REJESTRZE FEANI

Prezes FSNT NOT prof. A. Zieliński powiadomił JM Rektora o decyzji dotyczącej akredytacji polskich uczelni technicznych i kierunków studiów inżynierskich przez Europejską Federację Narodowych Stowarzyszeń Inżynierskich (FEANI), a tym samym włączeniu ich do REJESTRU FEANI.

W REJESTRZE FEANI znalazła się Politechnika Śląska z 14. kierunkami studiów magisterskich. Nie zarejestrowano dwóch kierunków, tj. Architektura i Urbanistyka oraz Zarządzanie i Marketing. Kierunki te - jak podano w uzasadnieniu - nie zostały zaakceptowane ze względu na niewystarczającą zawartość przedmiotów technicznych oraz matematyki i fizyki. Według definicji FEANI, absolwenci kierunku Architektura i Urbanistyka są architektami, a nie inżynierami. Jako odpowiadające kryterium FEANI zostały ponadto zaakceptowane 5-letnie studia dwustopniowe (3,5 roku - inż. plus 1,5 roku - mgr), na 7. kie-

runkach (Elektrotechnika, Elektronika i Telekomunikacja, Inżynieria Środowiska, Mechanika i Budowa Maszyn, Metalurgia, Górnictwo i Geologia oraz Transport), a także 6-letnie studia dwustopniowe (4 lata - inż. plus 2 lata -mgr) na kierunku Budownictwo.

Akredytacja przez Europejską Federację Narodowych Stowarzyszeń Inżynierskich i wprowadzenie do REJESTRU uczelni polskich oznacza, że absolwenci kierunków studiów wymienionych w REJESTRZE, będący członkami stowarzyszeń naukowo-technicznych zrzeszonych w FSNT NOT (wymóg FEANI), mogą ubiegać się od razu po ukończeniu studiów i uzyskaniu dyplomu o rejestrację wstępną na podstawie posiadanego wykształcenia.

Rejestracji takiej dokonuje za odpłatnością Polski Komitet Narodowy ds. Rejestru FEANI przy Zarządzie FSNT NOT w Warszawie (adres: 00-95- Warszawa, ul. Czackiego 3/5), który wydaje certyfikaty na drukach firmowych FEANI. Posiadanie certyfikatu oznacza, że uczelnia i kierunek studiów są uznawane przez FEANI, co stwarza dla absolwentów określone preferencje i ułatwienia w zawodowej karierze inżynierskiej. Absolwenci posiadający udokumentowane doświadczenie inżynierskie, spełniające wymogi FEANI, będą mogli ubiegać się za pośrednictwem Polskiego Komitetu Narodowego ds. Rejestru FEANI o tytuł zawodowy „Inżyniera Europejskiego” (EUR ING). Tytuł ten jest przyznawany wyłącznie przez FEANI, a kandydat otrzymuje dyplom EUR ING podpisany przez Prezesa i Sekretarza Generalnego FEANI oraz certyfikat FEANI. Koszt jednej rejestracji wynosi równowartość 1000 franków francuskich. Tytuł EUR ING ułatwia wykonanie zawodu inżyniera w krajach europejskich i w niektórych krajach pozaeuropejskich. Komisja Unii Europejskiej wysoko ocenia wartość tytułu EUR ING nadawanego przez FEANI oraz rekomendacje jego uwzględnienia przy wdrażaniu Dyrektywy Generalnej (Dyrektywa Rady 89/48 EEC z dnia 21 grudnia 1988 r. w sprawie generalnego systemu uznawania dyplomów szkolnictwa wyższego). W opinii Komisji rejestracja w REJESTRZE FEANI i uzyskanie tytułu EUR ING oznacza, że inżynier osiągnął pewien poziom kompetencji zawodowej.

Decyzja o REJESTRZE FEANI została podjęta przez Komisję ds. Rejestru FEANI w dniu 19 marca br. na podstawie „Sprawozdania Grupy Roboczej”, w którym dokonano klasyfikacji polskich uczelni technicznych (Politechniki, Wyższe Szkoły Inżynierskie, Aka-

demie Rolnicze). Sprawozdanie zostało opracowane w oparciu o wizyty członków Grupy Roboczej EMC w kilku polskich uczelniach (Politechnika Częstochowska, Politechnika Krakowska, Politechnika Warszawska, Wyższa Szkoła Inżynierska w Radomiu, Wyższa Szkoła Inżynierska w Opolu i Akademia Rolnicza w Krakowie).

W sprawozdaniu czytamy m.in., że studia zaoczne nie mogą być zaakceptowane przez FEANI, gdyż trudno doliczyć się wystarczającej liczby godzin „U” (godziny w uczelni). Jeśli chodzi np. o wyposażenie laboratoriów, w naszych uczelniach, Grupa Robocza ocenia, że przedstawiają one dobry poziom, akceptowany dla edukacji akademickiej („... Część urządzeń laboratoryjnych jest raczej stara i nie nowoczesna, niektóre z nich są produkcji własnej. Nie jest to oczywiście wadą dla celów edukacyjnych; można obserwować co się dzieje. Wszędzie widzieliśmy komputery...”).

I na zakończenie krótka charakterystyka FEANI: Europejska Federacja Narodowych Stowarzyszeń Inżynierskich zrzesza stowarzyszenia inżynierskie z 22. krajów europejskich jako Członków Narodowych. Została utworzona w 1951 r., a jej siedzibą jest Paryż.

Cele FEANI obejmują:

- zapewnienie uznawania kwalifikacji i tytułów inżynierów europejskich oraz ochrony tych tytułów dla ułatwienia swobodnego przepływu inżynierów oraz wykonywania przez nich zawodu na terenie Europy, jak i poza Europą;
- ochronę i promowanie zawodowych interesów inżynierów;
- sprzyjanie wysokim standardom formacji inżynierskiej praktyki zawodowej oraz ich regularny przegląd;
- umacnianie powiązań kulturowych i zawodowych w ramach zawodu inżyniera, przede wszystkim na terenie Europy.

I właśnie dla osiągnięcia tych celów FEANI prowadzi swój REJESTR.

RANKING SZKÓŁ WYŻSZYCH

Z satysfakcją informujemy, że w kolejnym rankingu szkół wyższych, jaki został przeprowadzony przez tygodnik WPROST, **Politechnika Śląska została sklasyfikowana na 4. miejscu** wśród uczelni technicznych, uzyskując - przy przyjętych kryteriach oceny - 97,8 punktów. Pierwsze trzy miejsca zajmują: Politechnika Warszawska (100,0 pkt), AGH

w Krakowie (99,1 pkt), Politechnika Wroclawska (98,3 pkt).

W klasyfikacji nowoczesnych technologii, obejmujących informatykę, mikroelektronikę i inżynierię materiałową, nasza Uczelnia zajęła 2 miejsce (98,2 pkt) za AGH (100,0 pkt) i przed Politechniką Wroclawską (97,5 pkt); Politechnika Warszawska zajmuje dopiero 7. miejsce (92,5 pkt).

Część kryteriów - jak pisze WPROST (nr 19/1994 z dnia 8 maja 94 r.) - przyjętych w tego rocznym rankingu nawiązuje do wzoru „USD News and World Report”, który uznawany jest za ranking wzorcowy. Są to: ocena pracowników naukowych, ocena czynnych specjalistów danego kierunku, preferencje studentów (na jakiej uczelni chcieliby studiować), ocena potencjału intelektualnego, ocena przypuszczalnych szans powodzenia na rynku, wskaźnik zatrudnienia w sześć miesięcy po zdobyciu dyplomu i wysokość początkowej płacy. Dodatkowo uwzględniono liczbę studentów przypadających na jednego pracownika naukowego oraz na jednego profesora, odsetek studentów korzystających ze stypendiów naukowych, bazę socjalną uczelni oraz ocenę zawartości bibliotek. Przy ocenie kierunków kształcenia uwzględniono ponadto innowacyjność nauczania, wyeksponowano powodzenie na rynku pracy oraz kategoryzację prowadzoną przez KBN.

80-LECIE URODZIN

profesora Zygmunta ZAHORSKIEGO

Koło Polskiego Towarzystwa Matematycznego w Gliwicach oraz Instytut Matematyki Politechniki Śląskiej zorganizowały w dniu 27 kwietnia br. Jubileusz 80. rocznicy urodzin prof. dra hab. Zygmunta Zahorskiego. W uroczystości wzięli udział również przedstawiciele środowisk naukowych z Łodzi i Katowic. List gratulacyjny z życzeniami dla Jubilata przesłał JM Rektor prof. W. Winkler.

INFORMACJA WYDAWNICTWA POLITECHNIKI ŚLĄSKIEJ

o rozliczeniach i rozpowszechnianiu publikacji

Jednym z punktów obrad Senatu Pol.Śl. w dniu 7 marca br. było sprawozdanie z działalności Wydawnictwa za okres 1990-1993. Sprawozdanie to wywołało lawinę pytań i dyskusję, których treść jest dla nas sygnałem braku wy-

starczającej informacji o pracy naszego Wydawnictwa.

Dość dużo miejsca w dyskusji poświęcono sprawom dystrybucji wydawnictw, dlatego też od tego punktu zaczynamy wyjaśnienie, choć jest to ostatnie ogniwo cyklu wydawniczego.

1. Wydawnictwo Pol.Śl. ma swoje stałe punkty sprzedaży: kiosk w holu Wydz. Górniczego i Geologii, punkt sprzedaży na Wydz. Inżynierii Materiałowej, Metalurgii, Transportu i Zarządzania w Katowicach, Księgarnia Techniczna „Mercurius” w Gliwicach, Księgarnia Górnośląska w Katowicach, Księgarnia Akademicka przy Filii Politechniki Łódzkiej w Bielsku-Białej, ORWN-PAN w Warszawie, ORWN-PAN Katowice, ORWN-PAN Wrocław, Ars Polona w Warszawie (Ars Polona prowadzi też sprzedaż naszych wydawnictw za granicą), a ponadto wszystkie prace firmowane przez Wydawnictwo Pol.Śl. wysyłane są do następujących ośrodków: Biblioteka Narodowa - Warszawa, Biblioteka Jagiellońska - Kraków, Biblioteka Śląska - Katowice, Biblioteka Publiczna - Warszawa, Politechnika Warszawska, Politechnika Krakowska, Akademia Górniczo-Hutnicza, Politechnika Wroclawska, Politechnika Świętokrzyska, Politechnika Łódzka, Politechnika Szczecińska, Biblioteka Główna Uniwersytetu Toruńskiego, Biblioteka Uniwersytecka - Lublin, Biblioteka Uniwersytecka - Wrocław, Biblioteka Uniwersytecka - Poznań, Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna - Katowice, Wyższa Szkoła Inżynierska - Opole, Wyższa Szkoła Inżynierska - Olsztyn, Wyższa Szkoła Inżynierska - Białystok, Akademia Rolnicza - Olsztyn, Politechnika Częstochowska.

Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej prenumeruje zeszyty naukowe i skrypty, które są rozsyłane do ośrodków w kraju i za granicą. Zeszyty Naukowe - jak wynika z otrzymanego wraz z informacją zestawienia - są rozsyłane do 72. bibliotek krajowych i 103. bibliotek zagranicznych, natomiast skrypty - do 15. bibliotek krajowych.

Oprócz tego redaktorzy działowi otrzymują każdorazowo 15 egz. gratisowych ukazujących się pozycji Wydziału. Gratisy te wysyłane przez redaktorów wg ich uznania poza teren Politechniki, również mogą służyć reklamie i rozpowszechnianiu naszych wydawnictw.

Rozpowszechnianie wydawnictw Pol.Śl. do lat 80. odbywało się w sposób prosty poprzez Składnicę Wydawnictw i Dom Książki. Po likwidacji wymienionych instytucji Wydawnictwo samodzielnie musiało zadbać o ewentualnych odbiorców. Dlatego też na krótki okres zaniechano adnotacji (na IV stronie okładki) o punktach sprzedaży naszych podręczników, skryptów i zeszytów naukowych. W związku z prawie już ustabilizowaną sytuacją rynkową mamy zamiar wrócić do dawnego zwyczaju informowania o handlowej sieci naszego Wydawnictwa. Przyczyni się to z pewnością do lepszej orientacji osób poszukujących wydawnictw naszej Uczelni.

2. Duży niepokój Władz Uczelni wywołują pozycje wydawnicze, które od lat zalegają półki magazynu. Na ten stan rzeczy składa się wiele przyczyn. Często są to: nietrafiona decyzja dot. problematyki pracy, istnienie na rynku podobnych, a lepszych pozycji, dezaktualizacja problemów.

Proponujemy, aby Rady Wydziałów wprowadzając poszczególne tytuły do planów wydawniczych, większy nacisk kładły na ich stronę merytoryczną i dostosowanie do profilu kierunku studiów. Na etapie Kolegium Redakcyjnego jest bowiem już za późno na tego typu obostrzenia, które dodatkowo wydłużają cykl wydawniczy. Jeśli chodzi o pozycje zalegające, to Wydawnictwo co roku organizuje wyprzedaz tytułów po cenach widniejących na okładkach, a więc chyba dość atrakcyjnych. Jest to akcja, która w pewnym stopniu rozładowuje nadmiary magazynowe.

Warto się zastanowić, jak w przyszłości planować nakłady poszczególnych pozycji. Procedura dotychczasowa zakładała: liczbę zainteresowanych studentów x 3 lata.

3. Stałym problemem Wydawnictwa są finansowe rozliczenia z autorami na przełomie roku kalendarzowego. Autorzy prac przyjętych na Kolegium Redakcyjnym w grudniu nie zawsze mają szansę na realizację honorarium w danym roku, jednak staramy się (wprawdzie z poślizgiem), by nastąpiło to najdalej w pierwszych miesiącach roku następnego. Gorzej, jeżeli pozycja wymagająca końcowego rozliczenia (reszta, czyli ok. 10% honorarium) ukaże się w styczniu lub w lutym, kiedy to wypłaty są wstrzymywane ze względu na brak

zatwierdzonego budżetu na nowy rok, co wywołuje pretensje zainteresowanych osób.

Kierownik

*Wydawnictwa Politechniki Śląskiej
mgr Elżbieta Leško*

XLIII OLIMPIADA FIZYCZNA

Zakończyła się kolejna Olimpiada Fizyczna. W bieżącej edycji w zawodach stopnia wstępnego (ocenianego w szkołach) wzięło w niej udział 127 uczniów. Prace wykonane w ramach zawodów I stopnia, które były oceniane przez recenzentów Komitetu Okręgowego Olimpiady Fizycznej, nadeszło 103. uczniów. Z tej grupy do zawodów II stopnia - teoretycznych - zakwalifikowano 80. uczniów. Zawody odbyły się 16.01.94 r. w Politechnice Śląskiej. W ich rezultacie do zawodów II stopnia - doświadczalnych zakwalifikowało się 17. uczniów. Te zawody odbyły się 06.02.94 r. również w Politechnice Śl. Do finału XLIII Olimpiady, która odbyła się w Warszawie w dniach 5 - 6.04.1994 z naszego okręgu zostało zakwalifikowanych 2. uczniów, tj. Marcin **BILSKI** z II LO w Tychach, który uzyskał tytuł finalisty oraz Grzegorz **KOZOK** z IV LO w Katowicach. Uczestnicy zawodów II stopnia - doświadczalnych, zgodnie już z pewną tradycją, zostali uhonorowani dyplomami, które upoważniają do otrzymania oceny bardzo dobrej z fizyki na egzaminie wstępnym w przypadku ubiegania się o przyjęcie na Politechnikę Śl.

Uroczystość wręczenia dyplomów odbyła się 16 kwietnia 1994 r. i oprócz zawodników zaproszono na nią po raz pierwszy ich nauczycieli fizyki, którym również wręczono dyplomy gratulacyjne. W uroczystości wzięli udział Prorektor ds. Dydaktyki prof. Bolesław Pochopień, Prodziekan ds. Studenckich Wydziału Mat.-Fiz. dr hab.inż. Radosław Grzymkowski, Dyrektor Instytutu Fizyki prof. Andrzej Zastawny oraz przedstawiciele Komitetu Okręgowego Olimpiady dr Stanisław Kochowski - przewodniczący i dr Jerzy Bodzenta - sekretarz.

Podczas spotkania Goście scharakteryzowali kierunki studiów w Politechnice Śl. ze szczególnym uwzględnieniem kierunku Fizyka i Matematyka oraz odpowiadali na pytania nauczycieli i młodzieży. Nauczyciele podnosili kwestię przywrócenia egzaminu wstępnego z fizyki jako czynnika dyscyplinującego pro-

ces nauczania fizyki w szkołach. Podczas spotkania wygłoszony został referat dr Romualda **AWSIUKA** z Instytutu Fizyki nt.: „Awarye elektrowni jądrowych jako zagrożenie środowiska naturalnego”. Na zakończenie uczniowie z nauczycielami zwiedzili laboratoria naukowe Instytutu Fizyki.

Z PRASY

Nowiny Gliwickie z dnia 19 maja br. zamieściły rozmowę z dr inż. Tadeuszem **GRABOWIECKIM**, adiunktem na Wydziale Automatyki, Elektroniki i Informatyki, prezesem Centrum Inicjatyw Społecznych przy Politechnice Śląskiej.

Odpowiadając na pytanie „co konkretnie robicie” (chodzi o działalność Centrum Inicjatyw Społecznych - MM), dr T. Grabowiecki stwierdził: „Przede wszystkim stwarzamy forum służące wymianie doświadczeń i koordynacji działań organizacji lokalnych, grup i jednostek. Utworzyliśmy m.in. biuro koordynacyjne ośrodków rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych z całego województwa. Zorganizowaliśmy (po raz drugi z rzędu) cykl spotkań wszystkich instytucji i stowarzyszeń z Gliwic, zajmujących się przygotowaniem kolonii dla dzieci z rodzin najuboższych. Drugim kierunkiem działań Centrum jest pomaganie w zdobywaniu wiedzy przydatnej w realizacji inicjatyw społecznych i szerzej - w sprawnym funkcjonowaniu w demokratycznym środowisku, poprzez organizowanie szkoleń i udzielanie porad. Centrum zorganizowało m.in. tzw. szkołę demokracji i szkołę ekologiczną dla młodzieży oraz program psychoedukacyjny „Sukces”. Chcemy zbierać i rozpowszechniać informacje o potrzebach społeczności lokalnych, zamierzamy utworzyć bank informacji o istniejących inicjatywach lokalnych, organizacjach, stowarzyszeniach, grupach nieformalnych. Pragniemy promować nowe, wartościowe inicjatywy społeczne poprzez propagowanie ich w ośrodkach masowego przekazu”.

Centrum - jak dowiadujemy się z dalszej części wypowiedzi, powstało z inspiracji Politechniki Śląskiej, w wyniku realizacji projektu wspieranego przez Agencję Informacyjną Stanów Zjednoczonych i Światowe Stowarzyszenie Uniwersytetów na rzecz Demokracji, którego Politechnika Śląska jest członkiem. Centrum ma swoją siedzibę przy ul. Bana-cha 3.

RÓŻNE

Zarząd Miasta w Gliwicach podjął decyzję o wydzierżawieniu Politechnice Śląskiej kolejnych nieruchomości przy ul. Akademickiej. tj. terenu o łącznej powierzchni ok. 77 tys. m kw., na którym znajduje się stadion sportowy wraz z zapleczem i pomieszczenia magazynowe. Umowa dzierżawy ważna będzie do 31 grudnia 2015r.

DZIEŃ SPORTU

11 maja br. na terenie Ośrodka Sportu Politechniki Śląskiej odbywały się imprezy sportowo-rekreacyjne w ramach „Dnia Sportu”.

Był to prawdziwy festyn sportowy, obejmujący dyscypliny rekreacyjne, takie jak: rzuty do kosza, żonglerka piłkarska, rzuty do celu piłeczkami tenisowymi, toczenie opony, rzuty miotłą, rzuty strzałkami do tarczy, zawody na rowerach górskich, turniej otwarty tenisa ziemnego dla studentów, trójbój siłowy, siatkówka, gry dwójkowe, badminton - gry singlowe, a także dyscypliny sportowe „bardziej poważne”, tj. turnieje tenisa ziemnego, finał rozgrywek „szóstek piłkarskich”, mecz piłki nożnej „profesorowie - studenci”, finał rozgrywek międzywydziałowych w koszykówce mężczyzn, finał rozgrywek międzywydziałowych w siatkówce mężczyzn oraz wielobój wydziałów. Imprezy, w których wzięło udział wg szacunku organizatorów - ok. 5.000 studentów, rozpoczęły się o godz. 8.30.

O godz. 15.00 w Hali Sportowej odbył się program artystyczny, po zakończeniu którego wręczono nagrody dla zwycięzców w poszczególnych dyscyplinach. W programie artystycznym zaprezentowano pokazy aerobiku, tańca nowoczesnego i judo w wykonaniu naszych studentek i studentów. W układzie tanecznym wystąpiła 16-osobowa grupa studentek I roku Wydz. Matematyczno-Fizycznego i Wydz. Inżynierii Środowiska i Energetyki z solistką Elżbietą Dymarek, studentką II roku Wydz. Mechanicznego Technologicznego. Taniec nowoczesny demonstrowała grupa z udziałem solistów Elżbiety Dymarek i Sebastiana Pustelnika (II rok, Wydz. Inż. Środowiska i Energetyki). Wystąpił także zespół taneczny „New Rytmics”. Choreografię tańców opracowały mgr inż. Teresa Pasierb - absolwentka Wydz. Inżynierii Środowiska i mgr Anna Rogowska. W pokazie judo wystąpiły dzieci i młodzież

z sekcji judo kierowanej przez mgr Czesława Garncarza.

A oto wyniki finałów rozgrywek sportowych których eliminacje trwały cały rok akademicki:

W siatkówce mężczyzn zwyciężył zespół Wydz. Automatyki, Elektroniki i Informatyki, który pokonał zespół Wydz. Budownictwa 3 : 2.

W koszykówce mężczyzn kolejność była taka sama. Wydz. Automatyki, Elektroniki i Informatyki pokonał Wydz. Budownictwa 70:63.

W turnieju „szóstek piłkarskich” kolejność była następująca:

1 - R Au, 2 - R Ch, 3 - RG, 4 - RB.

W meczu piłki nożnej „profesorowie-studenci”, nasi studenci nie dali szans profesorom pokonując ich aż 5:0. Kapitanem zespołu studenckiego był Jacek Fortuna, aktualny reprezentant Polski w piłce nożnej „piątek piłkarskich”.

W finale turnieju tenisa ziemnego o puchar JM Rektora spotkali się prof. Andrzej Klimpel i dr Krzysztof Czapla. Mecz zakończył się zwycięstwem dr K. Czapli i Jemu przypadł puchar, który wręczyli po programie artystycznym JM Rektor prof. W. Winkler i Prorektor prof. B. Pochopień.

Puchar wręczono również zespołowi Wydz. Automatyki, Elektroniki i Informatyki za zwycięstwo w rozgrywkach koszykówki, a puchar przechodni otrzymał zespół studentów, który zwyciężył w meczu piłki nożnej „profesorowie-studenci”. Decyzją Kierownictwa Ośrodka Sportu puchar otrzymał także Prorektor prof. A. Klimpel w uznaniu zasług w rozwoju bazy sportowej Politechniki Śląskiej.

W turnieju otwartym tenisa ziemnego startowało 40. studentów i 3 studentki. Rozegrano 31 spotkań, spośród których większość była na dobrym poziomie. Do najlepszych zawodników należeli Justyna Szulc i Artur Kucharczyk.

Podsumowaniem festynu sportowego był **wielobój Wydziałów**, w którym startowali przedstawiciele wszystkich wydziałów. W wielo-

boju niespodziewanie zwyciężył Ośrodek Rybnicki. Kolejne miejsca zajęły: 2 - R Au, 3 - RG, 4 - R Ar, 5 - RIE i RMT.

Spośród dyscyplin rekreacyjnych największym powodzeniem cieszył się rzut miotłą, w którym udział wzięło ok. 500 studentów.

Dla uczestniczących w poszczególnych dyscyplinach festynu sportowego przygotowano nagrody, którymi były kiełbaski na gorąco, słodycze i napoje. Warto przy okazji podkreślić, że główny cel „Dnia sportu” - wychowanie przez sport, został w pełni osiągnięty. Nasze studentki i studenci wykazali bardzo duże zdyscyplinowanie i wysoką kulturę zarówno w startach, jak i w kibicowaniu startującym w rozgrywkach zespołom. W grach zespołowych najlepiej wypadł Wydział Automatyki, Elektroniki i Informatyki, który miał nie tylko najlepszych zawodników, ale i kibiców. Wiernym kibicem był Dziekan prof. Jan Chojcan, który bardzo emocjonalnie przeżywał - co było widoczne podczas imprez - każdą zagrywkę swoich podopiecznych. Wśród niezbyt licznej grupy pracowników, którzy brali udział w festynie sportowym, nie zabrakło oczywiście Kierownictwa Uczelni z JM Rektorem i Dyrektorem Administracyjnym. Była obecna także delegacja zagraniczna (z Uniwersytetu w Ilmenau), która w tym okresie przebywała w naszej Uczelni, a także nasze Panie z Rektoratu i Administracji Uczelni.

Doceniając duże zaangażowanie w organizacji „Dnia Sportu” pracowników Ośrodka Sportu z Dyrektorem mgr Czesławem Garncarzem na czele, JM Rektor prof. W. Winkler składa za naszym pośrednictwem serdeczne podziękowanie. Słowa podziękowania dla wszystkich współpracowników prosił również przekazać Dyrektor Ośrodka Sportu, dla którego „Dzień Sportu” - co nie ukrywał - był olbrzymim przeżyciem.

Na zakończenie informujemy, że Ośrodek Sportu prowadzi punktację na najbardziej usportowiony wydział Uczelni w r.ak. 1993/94. Wyniki tej punktacji opublikujemy w następnym numerze Z ŻYCIA..., po oficjalnym ich ogłoszeniu na czerwcowym posiedzeniu Senatu.

Opracowanie redakcyjne: dr inż. Marian Mikrut, Instytut Elektroenergetyki i Sterowania Układów, Gliwice, ul. B. Krzywoustego 2, p.623, tel. 26-22.